

ZORA.

Časopis za zabavo in poduk.

Izhaja
dvakrat na mesec, 1. in 15.
dne na celi poli.

Stoji po pošti za celo leto
4 gld. za pol leta 2 gld. — Za
dijake in učitelje celoletno
2 gld. 50 kr.

Iz Mirca-Šafi-ja.

J. Pajk.

avada starim pivcem je
Po dnevi kak po noči:
Iz čaš da staro vince se,
Iz ust beseda umna toči;

Zakáj, kjer manjka enega,
Tam tudi drugo ne veljá;
Obóje hodi s parom.

Čem globlje v vino lezemo,
Tem više duh nam léta;
Ko v vincu brado kopljemo,
Ves svet nas krog obšéta.

Zameknen z nami v vinjenost,
Zatopljen ves v zameknenost,
V popitje, petje, ljubav.

Glej! vinski modriján stoji
Visoko nad grdobo,
Nad dolom kakor hrib moli
V nebá čistó jasnóbo.

Hribóve sólnea luč krasi,
Nam sije v lica in očí
Plamén iz polnih kúpíc.

Povejte, kaj v pobót nam dá,
Ves svet za to življenje?
Za slast, ki z vinca nam smehlja,
Kdo dá nam povrnénje?

Le nekaj znam, kar lepši je:
Hafiza, káder ona me
S poljubki vsa osiplje.

Ker kratek je življenja čas,
Naj modrim bo pravilo:
Da dobrega, kar sreča nas,
Nikdár nij preobilo!

Zató, prijatelj, muhe v stran!
Pak z nami bodi modriján!
Glej, solnce brž zahaja.

Antonio Gledjevič.

Povest.

Spisal Ivan Tavčar.

(Dalje.)

IV.

Hišica lesena je,
Roža zlata v njej cveté.
Kdor bo trgjal rožo to,
Dal mi bo rusó glavo.
Jenko.

Veselejše stvari ni bilo na božjem svetu, kakor je bila Bazilja Gledjevičeva. Ali je bilo nedolžno to otroče! Brez prave zavesti živela je na strani resnega svojega brata, lahkomisljeno, radostno. I kako je bilo priprosto to življenje! Ves ljubi dan sedela je v domu, letala sedaj sem, sedaj tje, iz prvega nastropja v drugo; pela, premetavala stare bratove knjige, odpirala okna, zrla čez nje na gibanje pod njimi, zrla na modro morje, ko so se jadra bark dalje in dalje na njem zgubovale, dokler jih ni zakrilo jasno nebo. Potem pa se vsedla na stran Marti, stari hišni služabnici, in poslušala, kako ji je pravila o neke danjih dogodbah, o neke danjih trpljenjih. In ko je bila pripovedovalka v sredi največje navdušenosti, ko je z vso fantazijo slikala strašni potres, kateri je v njenih mladih letih razsul krasni Dubrovnik, tedaj potresla je mlada poslušalka črnovlaso glavico, ter odprla dolgočasno rudeča svoja usta.

„Oj to je bilo takrat pusto življenje, dejala je, povej mi Marta, ali ste takrat imeli vže solnce na nebu?“

In smeja je odletela od nje skozi vrata na mali vrt. Marta pa je ostala, majala koščene čeljusti i pričela moliti, da bi bog to nedolžno, sladko življenje še dolgo časa ohranil pred grenkim okusom trpljenja.

Na vrtu je bila Bazilja v svojem pravem življenji! Tu je bil njeni svet, tedaj ni nikadar vprašala, ali so za modrim morjem tudi ljudje, tudi mesta, morda krasnejša, ko le-ta Dubrovnik; tedaj ni povpraševala, ali so v družih hišah tudi živa bitja, kako da živijo, kako da mislijo; nikadar se ji ni vplamtila želja v sreči, biti v njih sredi. Tu hodila je med cvetjem, vonjala krasne rože, prilivala ovelim debelecem in prav srce se ji je smejala, kadar zavela je lahna sapa, da so se cveti pričeli gibati, majati pisane bunčice, da je šel med njihovimi listi tihoten šepet, kakor da bi to cvetje med sabo govorilo in se smejala. Kaj da je pač govorilo? Gotovo o nji, katera je je tako ljubila. In pa še-le, če je prišel večer v ta mali vrt! Nad hišami in nad starim Dubrovnikom rudelo je nebo, ali Bazilja sedela je pod staro olivo, podpirala zamišljeno obrazek, ter poslušala pesem slavčevu nad sabo v vejah ostarelega drevesa. Vsaj je bil to ljubi znanec, stari in vsakoletni prijatelj njenega vrta, kjer je tam v kotu v gostem vejevji leto za letem nosil svoje gujezdo. In pri teh

glasovih, pri teh donečih glasovih, ki so se kot drobni biseri sipali iz malega grla, vzkipelo ji je srce v čudnih željah, hrepenelo je po nečem, ali po čem, tega sama ni vedela. Pobegnila je tedaj k bratu, se mu vsilila v naročje, se ga oklenila in dejala :

„Ali jaz te imam tako, tako rada!“

In kako ji je kopnela duša, ko ji je zrl z resnim okom v lice, ter ji gladil z roko črne kodre.

„Ostani dobra, draga Bazilja in ne želi si proč v pogubni svet!“

Skoraj se je srdila na malega slavca, da jo je vabil proč od brata daleč, daleč tje, kjer poljuhovalo se je večerno rudeče nebo z modrim morjem. In še v mehkih blazinah imela je dosto premišljevati, dokler ji ni zatisnil spanec očes. Tedaj sanjalo se ji je tako prijazno, tedaj bila je tam v rudeči zarji, med rožami, med kipečimi valovi najkrasnejših oblakov.

In kaj je slavec pel, kaj je pel tako sladkega?

To ji ni bilo več skrivno in duša prekipela ji je v stoterih radostih v prsih, in naenkrat zdelo se ji je, da jo je obsul sam cvetlični prah in ko se je sebe bolj natanko pogledala, lejte bila je sama prah, tako droben, tako stoterobarvan! In kvišku je hitela, kvišku k zlatemu solncu, katero je v oboku modrega neba vabilo k sebi mlade svoje sinove iz cvetličnih kelihov. Vže je bila ondi — — Tu se je prebudila. Solnce je stalo v resnici na visokem oboku, ter veselo sijalo skoz okna. Urno je vstala. Iz bazilike pa je votlo zadonel zvon, in Dubrovčanje so hiteli pred božje altarje slaviti Boga in njegove dobrote. Tedaj pa je prisopihala stara Marta, da je čas v cerkev in da brat vže čaka.

* * *

Bilo je jutro po istem večeru, ko so dubrovniški plemenitaši izvrgli meščanskega pesnika iz svoje srede. Antoniju se ni videl na obrazu vihar pretekle noči. Veselo je stopal na strani Bazilje proti katedrali.

„Danes pojô tako lepo zvonovi, dejala je ta, danes je nebohod in tedaj pojô zvonovi najveselejše v celem letu!“

„To povedala ti je Marta, jeli ti?“

„In to je tako, o božiči bi peli raje veseleji, ali ne morejo, ker vejo, koliko bode trpel novi zveličar; o veliki noči ne smejo, molčijo, ali o nebohodu je dobro vse, vse veselo!“

Antonio se je dobrovoljno smejal. Stopila sta v visoko cerkev, spremil jo je do njenega mesta, ter ji podal molitevno knjigo, katero je nosil doslê. Potem pa se je naslonil ob steber in pazil nad njo. Golobica ne varuje bolj svojega mladiča, kakor je varoval Antonio Gledjevič svojo sestro!

Ali kaki kras je bil danes tu. Stari nadškof bil je pred altarjem, ter v svojem blesku pel v slovanskih glasovih slavo Bogu.

Po dolgi ladji pa vse polno plemenitaških paruk! V zadej pa so stali mladeniči, bodoči senatorji in prihoden up stare ljudovlade. Vestno tiščali so svoje klobučeeke pod tankimi pazduhami, zvijali vratove po lepih dekletih, sedaj pa sedaj prijemali zlate ročnike svojih rapirjev, ali pa vlekli bele robce, namočene z najmočnejšimi vonjavami iz žepov, in jih pritiskovali k nosovom, da bi se okrepčali v tej soparici. Kras vseh pa je bil Fernando Gozze! Napenjal se je na vso moč, vpozoriti na-se zbrano ljudstvo. V enomer se je zibal na rudečih visokih petah, tu malo z mečem porožljaj, tu se zopet obrnil k svojemu sosedu, ter mu nekaj smeja je pravil na uho; sedaj si ogledoval mali prstan na belem prstu, ali pa bliskal s strupenimi pogledi po Gledjeviču, ki je slonel ne daleko od njega.

In to tedaj v tako pobožnih časih? In vendar je bilo tako. Bil je to vpliv francoskih romanov. Nevera se je širila med plemenitaši, zame-tavali so post in se smejali pridigarjem v obraz. Rajmund Galani (bil je viši škof dubrovniški) pritožil se je o tem v Rimu, ter prosil pripomoči. Čestiti bralec pa vidi, da vže tedaj ni bilo dosti drugače na ti zemlji ko sedaj. —

Obred bil je dokončan, polagoma utihnili so glasovi pevcev. Vse hitelo je zapustiti kraj, kjer jih je dolga slovesna maša očitvidno utrudila. Stari senatorji so vstajali in hiteli k svojim ženam, jemali jim knjige, ter gravitetno stopali proti vhodu. Tu pa so jemali posodo s sveto vodo in jo podajali svojim gospam, da so si varno omočile zgubene čela, da bi ne bila v nevarnosti barva na licih.

Ali ko je Antonio dospel s svojo sestro do vrat in ko ji je ravno hotel podati blagoslovljeno vodo, prehitel ga je Fernando Gozze, vzal bakreni kotljič in z lahnim smehljajem in globokim poklonom ga podal Bazilji. Dekle je zarudelo nad vročim njegovim pogledom. Gospodiči krog in krog zvijali so ustna, migali si z očesi in rokami. Ali Gledjeviču oblila je bledoba čez in čez obraz do temnih vlas, obrvi ste se mu skrčili in povzdignil je srdito roko.

„To je moja sestra!“

In predno so ga vzdržali sosedje, udaril je Gozzeja po lici. Kotelj padel mu je iz rok. Sam ni hotel vrjeti, kar se mu je zgodilo. Obstal je ko kamniti kip. Potem pa se mu je izrulo srdito ječanje iz prs, hotel je prijeti za meč, ali tovariši so ga obklopili, ter odpeljali jeze bésnega.

Bazilja pa je pričela solze točiti in malo je pomagala tolažba bratova, kateri jo je bolj nesel kot vodil do domače hiše.

V Dubrovniku nastal je krik. Odkar stalo je častito mesto, ni se

zgodila tem slavnim sinovom taka sramota. Blato je metal na vse vlada-joče rodovine, na vso „nobilto!“ Najhujše kazni je vreden. In de Cerva je še isto popoldne sklical mestne očake v posvet, da bi sklenili, kako udariti predrznega Antonina. V ječo bi ga bili vrgli, ko bi ga ne bil vzel v varstvo stari Palmota. Z ostro besedo grajal je nesramnega plemenitaša, kateri si je tako oskrnil očetno ime, da se pred celim svetom dobrika uborni meščanki. Tedaj pa je pričelo pod starimi parukami goreti. Ti modri očetje videli so sedaj v hipu vsi, da pregreha je na strani mladega Gozze-ja. Osramotil je slavno rodovino. Prav delal je ta vmazani Antonin, da ga je kaznil po zaslugi. In tako je to ostalo!

Paduanski pravnik pa je istega večera čul prvo opominjajočo pridigo svojega očeta, starega senatorja, da naj prihodnje bolj pazi na svoje obnašanje in čast rodovine.

V.

Kaj da rože v tla so vgnane,
Ki vesele
So cvetele
Po gredicah mlade Mane?
Jenko.

Luna je sijala in brezbrojno zvezd je migljalo krog nje. To bila je noč, s kakoršnimi je oblagodarila narava samo prekrasni, poetični jug. Človeku se zdi, da po celi daljni zemlji vse počiva, zadovoljno in veselo; ni več trpljenja, ne solz, sama tihota in tihota. Srce čuti, kako pluje čas v večnost; če sedaj, pa sedaj zaziblje piš drevesa, je kakor da bi se dvigal stvarni duh s svojimi perotmi nad nami.

Tudi v pesnikovem vrtu počivalo je vse, — vsaj glasila se je že skoraj jesen, cvetlice povešale so zavele glavice, oliva bila je polna sadu in stari njeni prijatelj popelnati slavec vzel je morda vže slovo, ter se podal dalje proti deželi črnih sinov.

Ali tu pod olivo stala je Bazilja, videti je bilo da nekoga pričakuje. Plamteče oko vpirala je proti sosedovemu vrtu, ali se pa tudi ozirala boječe k očetovi hiši, kakor da bi se bala od ondi nevarnosti.

Sedaj je skoraj preglasno vskliknila, pritisnila na prsi roko, da bi se umirila. Nad ograjo k sosedovemu vrtu prikazala se je temna oseba, se lahko spustila v mehko prst in hitela k dekletu.

„Fernando!“ in sklonila se je veselo k njemu, ko je klečal pred njo, ter ji poljuboval bele roke. Igrala se je z njegovimi mehкими lasmi, ter s slastjo pila sladki strup njegovih ust. Izlil je pred njo vso ljubezen, čutečo in plamtečo, ki je last vročega juga. Vse ji je povedal, vse obljubil; in ona verjela mu je vse.

In Antonio Gledjevič zibal se je tedaj v sanjah, ter si hladil srce nad podobami nekdanjega Dubrovnika. Ubogi Antonio!

In vendar je bil to F e r n a n d o G o z z e ! Komaj poletje je preteklo

potem, kar ga je bil pred celim svetom tako strašno zaznamoval. Ali kaj se če, kdo pozna žensko srce, kdo ga pozna? Ali Bazilja vedela je sedaj, kaj je slavec pel o poletnih večerih na vrhu stare olive!

VI.

Daj mi sladki up nazaj,
Moj edin tovarš je bil!
Jenko.

Prišli so viharni dnevi pozimski, morje je togotno butalo s svojimi valovi ob kraj dubrovniški in med starimi poslopji žvižgal je piš, da si je malokdo upal na ulice. Tudi Antonio Gledjevič je imel zimo v senci, zapiral se v svojo sobo, mnogo pisal in samo sedaj pa sedaj obiskal svojega prijatelja Palmoto. Ali tudi to zatišje vzel mu je konec zime. Vse-slavni senat odločil je bil mladega plemenitaša, da se je udeležil poslanstva v Štambul, ko je neslo darove velečastnemu caru. Iz Hercegovine prihajale so slabe vesti; Turek je klal in moril slovanske brate. Ubogi pesnik je zdihoval in zlival svoja čutila v srdapolne pesmi, ali se ga je pa tudi polastil satir, da je z divjim krohotom udrihal po spačenem svetu. Tako je prišlo, da imel je pevec z napočujočo spomladjo bolno srce, bolno dušo. In ko so se vrtovi razevetali, ko se je stara oliva ponosneje pričela dvigati, zapustil je tudi on z Baziljo stari Dubrovnik. Podal se je v cvetočo Gravoza v malo letno poslopje, katero je vže od nekedaj ondi imela Gledjevičeva rodovina. Mala hišica stala je sredi vrta, krog in krog obdana s cvetjem in po stenah preprežena s trsjem, katero je ravno zeleneti pričelo. Ko je videl vabilno to mesto pred sabo, in pod sabo mirno morje, nad sabo solnce lahno pekoče in na okrog iz osrčja narave kipeče cvetove, ali mu je pač dejalo srce: pusti žalost; sedaj postati mora vse drugo? Bog ve? Morda ne, zakaj zamišljeno je peljal sestro v njeno sobico (malo poslopje imelo jih troje), hodil po nji in rekel tōžno :

„Bazilja, tu umrla je tvoja mati! Tu mi je tvoje varstvo na srce polagala!“

Kaj je bilo dekletu, da je tako bledele in kakor grešnica stala pred svojim bratom? Ali le-ta odšel je v svojo stanico ter ostal ondi ves dan. Bazilja pa je poklicala Marto, da ji je pripovedovala o stari dobri materi, katero je komaj dobro poznala. Tekli so dnevi. Cvetje je bilo v svojem krasu, na vrtu je hodila med njim Bazilja in pela veselo, da je mlad ribar, ki je ondi pod njo veslal, začudjenja popustil veslo, ter se spominjal pravljic o krasnih morskih vilah, ki s petjem privabijo ubozega ribarja v svoje smrtno kraljestvo.

Iz Bosne prišlo je nekaj begunov. Antonio pogostil jih je pod svojo streho in poslušal, kako gospodarijo turški paše. Srce mu je stiskalo, in žalostno je dejal :

„Slovanstvo umira, umira! in vendar cvete sedaj narava in vesela je v nji vsaka stvar!“

In ni mogel prestatl tedaj v spomladanskem raji, gnjusila se mu je trta, ki je radovedno molela svoje zelenje skozi okno v izbo, studilo se mu je cvetje in petje ptic. Hitel je nazaj v suhotno zidovje dubrovniško, preletal ulico za ulico, ne mené se za nekdanje znance, ne mené se za stare veličastne stavbe. Ali se je tedaj spominjal slavne nekdanje te ljudovlade, ko je bilo vse drugače, ko iskali so srbski vojvodi zavetja in sreče pri nji? In še le kadar se je zopet vlegel gosti mrak na zemljo, še le tedaj je stopal počasi proti Gravozi.

Tako je bilo necega večera. Solnce je bilo ravno v valovih zatonoilo, ribarji zapuščali so svoje čolne, ter se vlegali na tlak kraj hiš, in zavživali uborno večerjo. Antonio je šel mimo.

„Lejte ga kako šlevari od todi!“ dejalo se je sredi ribarjev.

„Domače skrbi, domače skrbi!“ odgovoril je eden. „Kdor krog Gravoze ribari, Andrej, rekel je drugi svojemu sosedu, marsikaj zve!“

„Ha! ha! zakročili so jo vsi.“

„Temu rastejo rogovi, oglasil se je tretji, in revež ne čuti!“ Antonio je divje planil proti njemu:

„Kaj blebetaš človeče“, zarjul je, da je oni strahu obmolknil.

„Kaj mi moremo, vtaknil se je vmes star ribič, da imaš, Antonio, mlado sestrol!“

„Moja sestra!“ in ubogi pesnik uprl se je na steno.

„In če se ne motim, nadaljeval je prejšni, videl sem ravno sedaj, ko sem s čolnom zavil v postajo, mladega plemenitaša, ki se je plazil iz mesta. Proti Gravozi gre, tovarši, govoril sem, ali ne?“

„Hoj! ho! proti Gravozi!“ smejala se je tropa.

„Proti Gravozi pravite?“ in Antonio planil je iz nesrečnega kraja. Tla gorela so pod njim, divje je klel v svojem srci. V besnem teku premeril je pot do doma. Tema je bila nastala in le redko se je tu pa tam prikazala zvezda na nehu.

Pred njim ležala je očetova last, zavita v mrtvaško tihoto. Varno približal se je vhodu. Tedaj priplazila se je možka oseba iz njega, zahaljena v dolg plašč. Ogleđala se je pazno na vse strani, potem pa namerila proti Dubrovniku. Togotno planil je Antonio k nji, zagrabil plašč in (ko je ravno stopila luna izza gorá) videl je znano obličje.

„Fernando Gozze!“ vskliknil je trepetaje, potem pa so ga zapustile moči in zgrudil se je na zemljo. Oni pa je odhitel.

Tako strašnega ni pričakoval, ko je z burnim sream hitel proti domu. Skoraj brez zavesti čepel je sklonjen na tleh, izmed zob sikali so mu glasovi nerazumljivi, ali vsaj komaj razumljivi. — Antonio Gledjevič

je molil, molil svete besede! Kako to, kako to, da osoda zvrne se nad ubornega črva, med tem ko drugi v veselji, v šumu hudobno živijo?“ Večerni hlad prebudil ga je. Polagoma se je vzdignil, ter se vlekel proti hiši. Tiho je vstopil v sestriino sobo. Bazilja sedela je pri luči, ter brala; lice pa ji je čudno gorelo. Stara Marta pa je čepela v kotu, migala z ustni in boječe zrla na prišlega.

„Bazilja! govoril je skoraj proseče, Bazilja! kdo je bil tu?“

In dekleta povzdignila je glavo.

„Kdo, da je bil tu Antonio? rekla je tresoče, kdo? — jaz ne vem Antonio!“

„Ti ne veš, Bazilja, ti ne veš?“

In brez besede je odšel. Marta pa, ko je zaklepala vhode, slišala ga je še, da je letal po svoji sobi in mrmral na pol glasne besede. Čula ga je zdihovati in stokati. Ali tisto noč ni spalo nobeno oko v mali hišici. —

Bazilja je točila solze in stara služabnica imela jo je v naročji in tolažila.

„Vsaj postaneš plemenitega gospoda gospa, zlata moja Bazilja!“

„Jeli, Marta! jeli da je dober človek? Saj si bila tu in čula, kako je mil!“

Ko se je jutro za gorami prebudilo, bdela je še sama starka. Dekle ji je bilo med jokom zadremalo v naročji, položila ga je na posteljo in pričela moliti nad njo.

Ali tudi Antonio se je valjal v vročnici po svojem ležišču in divjal in se rotil. To je bilo dosti hudega in še v tako malih trenutkih!

Stari Flori obiskaval je malo hišico, majal z brado in vedel malo tolažila.

„Ako ga ne rešijo dobri sokovi njegovi, mora pod zemljo!“

Bazilja se je topila v solzah. Kako se je spremenila v malih dneh! Cvetje ji je minulo iz lice, in upadle ste ji očesi. Ni se pa premaknila od postelje bolnega brata. Kolikokrat zvijalo se ji je srce v nezmernih bolečinah, ko je ta v svoji blaznosti skoraj prokletstvo klical nad njo. Čeravno je vže visel med grobom in življenjem, vendar premagala je trdna narava njegova — okrevale je dasi-tudi počasi.

Bilo je krasnega dneva, ko je prišel v prvič k zavesti. Bazilja je odprla okno, da je solnce sijalo v sobo. Ko se je zopet obrnila k postelji, bilo je na-njo oprto jasno bratovo oko.

„Bazilja, dejal je in se vzdignil iz blazin, Bazilja, pojdi sem!“

In trepetaje je pristopila k njemu. Prijel jo je za roko rekoč:

„Jeli-ti, Bazilja, da je bila le sanja? Poglej revica, in vzdignil se je še bolj, imel sem take, take grozne sanje! Ali take sanje — možgani

hoteli so mi prekipeti iz glave! Bazilja in lej, kaj se mi je vže sanjalo hudo, prehudobno? lej da si ti onečedila grob svoje matere, Bazilja, da si mi oskrunila pošteno ime in še veliko huđega! (To je dobro, to je dobro, da ni res!) Jeli ti Bazilja, in položil ji je lahno roko na glavico, jeli Bazilja, da to ni res, da to je le sanja Bazilja?“

In njegovo globoko oko zrlo je skeleče na njo, kakor da bi ji hotel iz dna duše izvleči resnico.

„Bazilja!“ dejal je glasneje.

Dekletu vtrnile so se debele solze iz očes, potem pa je pričela jokati, padla čez brata in skrivala bleđi obraz v njegovi odeji.

Ali nesrečni pesnik omahnil je na ležišče, ni spregovoril besede, samo roke je pritiskal k čelu, kakor da bi hotel zabraniti, da bi ne razpočilo.

„Pojdi Bazilja, pojdi!“ stokal je čez nekaj časa zamolklo, potem pa se je obrnil k steni in ni se več menil bridkega joka mladega dekleta.

In vendar je ozdravel. Ko je prišla velika noč, zapustil je tudi on sobo, ter presedel nekaj ur v cvetočem vrtu. Bazilja si je dajala krog njega opraviti. Brala mu na očesu vsako željo, ali ni mu izvabila besedice ali ljubezni. Od istega strašnega trenutka ni govoril več ž njo.

Beračeva povest.

Spisal Andréjčekov Jože.

Bilo je sv. Marka dan popoldne, ko sem sedel na prijaznem holmcu nad cerkvijo v B... ter sanjavo zrl po okolici, ktero je narava zopet pregnila z lepo zeleno odejo in jo ozaljšala pisanimi cvetkami. Kdo bi bil mislil, da je tukaj tako prijetno! — Pred menoj se je širilo ljubljansko močvirje, obrobļeno krog in krog s prijaznimi hribi, po kterih so stale sem ter tje bele cerkvice in grajščine, na južno-vzhodni strani pa se je dvigal, kakor mogočni velikan, visoki Krim proti nebu. Gozdje krog in krog je bilo že zeleno, krog mene po grmovji so žvrgoleli ptički in strinjali svoje pesmice s prijetnim šumljanjem majhnega studenčka, ki se je vil po zelenej trati navzdol proti eesti. Pisani metulji in drugi mrčesi so letali po zraku in se vsedali po rožicah in zelenem perji; po travniku so cvetele bele marjetice in rumene zlatice, krog majhne vodice pa so razgrinjale svoja nedolžna krila višnjele potočnice, da je bilo videti, kakor bi bila vsa livada pregnjena z veliko modro preprogo. Vse, vse je naznanjevalo, da je prišla zaželena spomlad in zopet zbudila vse v življenje, kar je trdno spalo vso dolgo zimo.

Sedel sem sam na lesenej klopici in poluglasno govoril nekaj vrstic iz Kastelčeve pesmi „Natura“:

Pisan'ga cvetja gosté se vdajajo vej'ce zelene,
 Čbelice pridne bučé, v satje nalivajo méd.
 Loge oživlja zverina, 'z grmičev pisanih tičev
 Mili razlega se glas, v travi kobil'ca cvrči.
 Bister tam potok šumljá, rož travnika žeje gasilo ;
 Vetra tu v senco ljubó pihljeji vabijo nas.

Dolgo še sem pregledoval krasno panoramo in žal mi je bilo, da nisem slikar, da bi vse to narisal in svetu pokazal, da imamo tudi mi Slovenci krasne kraje.

Zdajci me prebudi iz zamišljenosti znan glas, in ko se ozrem, zagledam svojega prijatelja Janeza, ki me prijazno povabi, naj grem ž njim k Jurežu v krčmo. Ne obotavljam se dolgo, rečem svojej družbi „lehko noč“, ki je bila že Bog ve kje v hosti, in je imela svoje pote, jaz pa svoje, ter grem z Janezom tje, kjer Bacchus roké naproti molí.

Ko pijeva prvi polič, stopi v sobo priletni mož v kosmato kučmo na glavi in s precej raztrganim kožuhom. Revež je nosil še kožuh, čeravno je bilo že vroče, kakor o sv. Jakobu, menda ni hotel še dosti zaupati lepim pomladanskim dnevom, ampak je še vedno mislil, da pride od kake strani ostra burja.

„Dobro jutro vam Bog daj! ali so oče Jurež domá?“ vpraša v sobo stopivši ter vrže vrečo, ki jo je imel na rami, na klop pri peči.

„Doma, doma“, oglasi se krčmar, ki je pri oknu ročice porezoval in likal, „kaj pa bi rad Grega, kaj?“

„Veste oče! — Bog vam daj zdravja in ljubo gnado božjo, da bi se vam nikoli hudo ne godilo, kakor meni, — lani otovrej so mi bili dali mati sedem tako debelih krompirjev, da sem jih bil prav vesel. Koj tisti večer sem odrezal obraslike ter je posadil drugo jutro na močvirje, pa bes te plentaj, slana mi je vse poparila, da nisem nič dobil; samo obrezane krlje od tistih sedmih krompirjev sem skuhal zvečer ter si napravil tako večerjo, da me še sedaj skomine mikajo po njej. — Danes zjutraj sem zgodaj vstal in djal sam pri sebi: „Grega, postopi, postopi tje-le k Jurežu, lani si dobil sedem lepih krompirjev, morda jih bodeš tudi letos!“ Lejte, tukaj-le v vreči imam že nekaj, kar sem nabernal po vasi“. —

„Letos ga pa ne boš dobil“, pravi krčmar kratko.

„Zakaj že ne?“

„Zató, ker ga nimamo“.

„I Bog pomagaj, kdo ga bode pa imel, če vi ne; saj ga nočem več, da mi ga daste le toliko kakor vlani: sedem krompirjev in pa nekaj suhih gob imam domá, vse to mi bo stara domá skuhalo in sčimažila, da bodem vsaj enkrat v usta djal“.

„Zakaj si ga pa sam ne posadiš“, začne ga krčmar zmerjati, kteremu

se je menda za malo zdelo, da hoče berač zopet sedem debelih krompirjev, „saj imaš njivo na močvirji, lahko si ga pridelaš za vso zimo. Kaj meniš, mi se moramo tudi truditi in ubijati, preden je kaj užitka; Bog ne vrže nikomur nič kar naravnost z nebes“.

„Kako ga bom neki posadil, ker nimam nič gnoja, krompir pa ne raste brez gnoja, saj veste. Za božji čas! ne bodite tako nespametni, saj sem vam že prej pravil, da sem ga lani posadil, pa mi ga je slana vzela, potlej si pa pomagajte, če morete“.

Gospodarjev resni obraz in trde besede niso bile beraču nič kaj všeče. Vsedel se je na svojo vrečo pri peči, napravil tobak ter jel tako jezno vleči iz majhne turnčkaste pipe, da so se mu kar žile na vratu napenjale. —

Sedaj se oglasé tudi mati krčmarica, ki so ves čas tiho pri nama sedeli ter se igrali z majhinimi papirčki, ki so bili pripravljene za prižiganje tobaka. „Zakaj pa nisi bolje gospodaril?“ začno ga obirati, „saj si imel lepo premoženje in pa še oštarijo zraven. Zakaj si se tako neumno oženil in babi pripustil, da je gospodarila, kakor je sama hotela? Ti si se klatil po lovih s tistimi dolgosukneži in iskal vrabcev, domá so ti pa golobje uhajali. Mar bi bil vzel Grniškovo Rezo, ki bi bila dobra gospodinja, kakor nalašč za-te. Pripravil si jo v nesrečo, ubogo revo, ki ti je vse verjela, potlej si se pa tej grdi babi na vrat obesil, ki ni vredna, da bi jo pogledal. Reza bi se bila lahko dobro omožila, ko bi je ne bil ti zapeljal. Taki-le ste moški, saj pravim, človek vam ne sme prav nič verjeti“. —

„Kdo pa vé“, odvrne berač, ki je hotel nekoliko opravičiti svoje pregreške in morda tudi svojo ženo, „kdo pa vé naprej. Mladost je norost! Jaz sem menil, da bo dobra moja stara, je pa taka-le. Ko bi se še enkrat ženil, sedaj bi že drugače izbral“.

„Nekteri ne zna nič prevdariti“, prične zopet krčmar, „misli: da sem le danes sit, jutri pa naj bo, kakor hoče; kar prvi dan hoče vse pognati, potem pa pride drugi, tretji dan, ko je treba zopet jesti, pa ni“.

„Pa ni; — prav imate“, povzame berač besedo. „Taka-le je, kedar je človek nespameten in pripusti babam gospodarstvo“.

„Zakaj pa ste pustili, da je žena gospodarila?“ vpraša ga moj prijatelj Janez.

„Ovbe gospod! vi ste pa naš šolmašter, če se ne motim. Bog vam daj večo srečo pri ženskih, če ste še prosti, nego jo je dal meni. Veste kaj, bodite tako dobri in dajte mi pol kozarca vina, pomešanega z vodó, da se nekoliko oteščam, danes še nisem imel družega v ustih kot cev, smrekovo cev, ki jo nosim vedno v brezzobih čeljustih. Bodite takó usmiljenega srca in dajte mi ga in pa še tisti-le košček kruha na mizi pomek-

nite mi sem, potlej vam bom pa vse povedal, kaj sem doživel, ko sem bil še mlad, ko še nisem družega mislil in prevdarjal, nego ktera dekle bi bila naj gorša“.

Ko berač povžije vino in kruh, jame tako-le pripovedovati.

„Kakor sem že rekel, bil sem v svoji mladosti zelo živ in poreden, družega mi ni bilo mar, kot vino in dekleta. Moj oče, Bog jim daj večno luč, bili so premožni mož; kajti kréma je dajala takrat mnogo dobička, ko so šli dan za dnevom vzniki po cesti; imeli so denarja, pri moji marni, da bi bili lahko tri grade kupili. Večkrat so mi djali: „Grega, ljubi moj sin, ubogaj me in bodi pameten, ne hodi v slabe tovaršije, kakor si sedaj začel, vino in ženske pusti pri miru, kakor so meni djali nekdan naš gospod. Če hočeš piti, imaš ga dovolj v kleti, saj ti ga ne zapiram, samo tega ne trpim, da bi se vlačil po družih krémah in zapravljaval. Če hočeš kako pametno žensko izbrati, ti prav nič ne branim, samo taka mora biti, da bo znala kaj v roke vzeti. Jaz ti bodem že toliko zapustil, da ti ne bo nikdar hudo, če boš znal ravnati, kakor sem jaz znal; če pa misliš tako početi, kakor si sedaj pričel, potlej pa raji vse prodam in zapravim na svoje stare dni, da še pod streho ne boš imel kam iti“. — Tako so govorili ranjki oče, ali jaz jih nisem hotel ubogati. Mislil sem vedno, da je le to prav, kar se v moji glavi kuha, da stari ljudje nič ne vedó, ampak le sitnost prodajejo, kakor je sploh navada. Kakor poprej, zahajal sem še vedno tje, kamor ne bi bil smel; oče mi sicer niso dali denarja, dali pa so mi ga mati. ki so me vedno zagovarjali, če sem storil kaj napačnega. Večkrat so djali očetu: „pusti fanta pri miru, saj vidiš, da je še otročji, bolje je da mlad nori, nego bi star; saj tudi ti nisi bil nič boljši, ko si bil v teh letih in si hodil za mánoj“. Mati niso prav ravnali, pa kaj se če, bil sem edini otrok, zato so me imeli tako radi.

Ob nedeljah popoldne hodil sem na Vrhniko s svojimi tovarši. Ondi smo ga pili cele noči, da je vse z mize teklo; plačeval sem vse jaz, zato, da so me fantje spremljevali in varovali, da mi niso nametali sosedni drv na pleča, ki me niso mogli nikakor trpeti. Ondi se seznanim z Reziko, prav zalo in pametno deklico. Imel sem jo grozno rad in vzel bi jo bil koj, ko bi mi bili pustili oče. Sedaj sem še pogosteje zahajal na Vrhniko, ves denar, ki so mi ga dali mati, pustil sem ondi. Jaz sem Rezo vedno zagotavljal, da jo vzemem in reva mi je preveč verjela: take so mlade dekleta, ki nič ne pomislijo, kaj in kako. Ljudje so kmalu več vedeli o najini zvezi, nego je bilo treba, in stara babščeta znosila so tudi starišem na nos najine pregreške. Mati so jokali in tarnali, oče pa so djali: le pusti ga potepuha, kar si bo nakopal, to bode pa imel, a od mene ne dobó več ni krajcarja ne“.

Neko popoldne že proti noči sedim zopet pri Rezi; takrat sem bil

sam, ker nisem hotel več tovaršev seboj jemati. Kmalu pridejo v sobo vrhniški fantje, bilo jih je mnogo, ter se posedejo krog velike mize, eden iz med njih pa jame napletati na citre, da je vse po ušesih zvonelo. — Zberó se par za parom in tudi jaz poprimem Rezo ter se zasučem nekoli-kokrat ž njo. Neki stramlež pa, ki sicer ni bil vreden dobrega imena, nastavljal mi je vedno nogó, da bi padel. Opomnim ga z lepo parkrat, naj bode pri miru, ko pa le ni nehal nagajati, dam mu od vsake strani zaušnico, da se mu je kar zvrtilo. To je bil ogenj v streho. Vsi fantje planejo nad mé in me vlačijo sem tér tje po sobi. Raztrgali so mi pruš-tof, srajco in ruto za vratom, da so kar cunje od mene visele. Nekaj časa se jim branim in branim, slednjič pa pridem po sreči do bukovega toporišča v kotu. Kakor nor mahnem parkrat krog sebe in kmalu jih je ležala cela kopica na tleh. Bil bi še huje razsajal, ko bi me ne bili po-tegnili domači v stransko sobo in me ondi zaprli. V hiši je kmalu vse potihnilo, le nekdo je neznano ječal. — „Ubit je“, pravi eden izmed fan-tinov. — „Pošljimo brž po gospoda, da ga previdijo“, pravi drugi. — Meni je začelo po glavi vreti in bil sem koj ves trezen. Potem pride Rezika vsa objokana k meni in mi pové, da sem ubil poštenega hlapca. Kaj je bilo storiti? — „Reza“, pravim jej ter jo še enkrat objamem, „nikar me ne pozabi, ne vidva se pa več ne. Jaz moram bežati, bežati daleč stran“. Pri teh besedah stisnem jej rokó potem pa smuk skozi odprto okno in v hribe. Kako težko mi je bilo zapustiti Vrhniko, menil sem, da izgubim vse na svetu! Nekaj časa sem taval po hosti sam ne vedé kodi, slednjič pa pridem v Planino, kjer dobom nekaj voznikov, ki so mislili iti skozi Tirole na Bavarsko.

Po poti se mi ni ravno slabo godilo, ker so me imeli vozniki radi, le dolg čas mi je bilo po domu, še bolj pa po Reziki. (Konec prih.)

William Shakespeare.

William Shakespeare se je narodil 23. aprila 1564 v Stratfordu, me-steci kraj reke Avon stoječem v grofijstvu: Warwickshire. Njegov oče bil je premožen rokovičar, pozneje je tržil z volno, in je bil slednjič bailif (župan) mesta. On še je doživel dôbo slave svojega sinka. William je do 12. leta obiskal latinsko mestno šolo, pomagal svojemu očetu pri roko-delstvu, ker s premoženjem ni šlo naprej. Tudi ko šolski učitelj in pisar pri nekem odvetniku si je mladi Shakspeare služil svoj kruhek. Stratford ni bil za njega kraj, v katerem bi velikan duhov našel zadovoljščine. — Temno sluté svoj poklic ni imel mirú; mladostna strast še mu zraven tega tudi zasoli svojo: 19 let star oženi se leta 1582 z Ano Hathawayevo,

hčerjo nekega pristavnika v Stratfordu, ki mu je 26. maja 1583 hčerko Suzano rodila. Zakon njegov ni bil srečen. Shakespeare je rad na lov hodil, in tako je enkrat nek plemenitaš ga na svojem lovu zasačil in ga v kazen spravil. Moral je za kazen mlinsko kolo stopati. Za to kazen se maščuje naš William zloživši grizečo satiro. Da se mu huja ne zgodi, je pobegnil in prišel leta 1587 v London.

V Londonu je od kraja se mu hudo godilo. Služil je za hlapca v nekej pivovarnici, držal vozotajem (fiakrom) konje pred glediščnim poslopjem, postal sam glediščni igravec in pozneje „sharer“ ali deležnik nekega teatra, od katerega je dobil 9 funtov po vsaki predstavi. Iz igralca je postal počt; 1588 se je že igral njegov Titus Andronikus, in leta 1592 je že bil ljubimec občinstva. Kraljica Elizabeta je rada obiskovala njegove igrokaze, Jakob I. se je lastnoročnim pismom zahvalil pisatelju Macbetha. Najimennitniši možje one dôle, kakor Southampton, Pembroke, Montgomery so iskali njegovega prijateljstva. Premoženje njegovo se je poboljšalo, zamogel je tudi svojega očeta podpirati, in si v Stratfordu lepo hišo kupiti. Celo svojemu rojstnemu mestu je pomagal z zdatnim posojilom. Nakupi si zemljišča in tudi v Londonu hišo. Leta 1613 zapusti Shakespeare London, gabilo se mu je dalje biti v poglavitnem mestu Angleške, ki je šla z urnimi koraki proti svojemu propadu. Velika pozneje nastopivša revolucija že je metala svojo senco. Shakespeare je živel v svojem rojstnem mestu do 23. aprila 1616, zapustil je dve hčeri, eden sinček mu je umrl v mladih letih. Pokopali so ga v glavni cerkvi svojega rojstnega mesta; 1741 mu je Anglija postavila spominek v Westminsteru.

Shakespeare je največi vseh dramatikov, on presega stare Grke, Corneille-ja in Racina, ki so preveč rhetorični, tudi Schillerja in Goetheja, ki so bolj lyrični in kontemplativni. Noben dramatik ni historičnih podob lepše risal, kakor Shakespeare v svojem: Julius Caesar. V tem zmislu piše Göthe o njem prav resnično: „Shakespeares Stücke scheinen ein Werk eines himmlischen Genius zu sein, der sich den Menschen nahet, um sie mit sich selbst auf die gelindeste Weise bekannt zu machen. Es sind keine Gedichte. Man glaubt vor den aufgeschlagenen ungeheuren Büchern des Schicksals zu stehen, in denen der Sturmwind des bewegtsten Lebens saust, und sie mit Gewalt rasch hin und wieder blättert. Ich bin über die Stärke und Zartheit, Gewalt und Ruhe ausser alle Fassung gebracht“.

Težko je odločiti čas, kako so posamezni Shakespearovi igrokazi nastali. Najverjetniši je ta red: Perikles 1587. Titus Andronikus 1587 do 1588. Kralj Henrik VI. 1589. Blôdnje 1591. Plemenitaša iz Verone, Dober konec — vse dobro 1591—93. Romeo in Julia 1592. Richard III. 1593, Richard II. 1595. Trgovec beneški 1597. Hamlet 1598. Henrik V. 1599. Vesele ženske windsorske 1600. Mera za mero 1604. Kralj Lear

1605. Julius Caesar 1606. Antonius in Kleopatra 1607. Korolian 1608. Macbeth 1609—10. Kralj Janez 1610—11. Othello 1612. Henrik VIII. in Timon Atenčan 1612—14. Svoje krasne sonete je zložil med leti 1592—1609.

Dramatični komadi Shakespearovi so rodili veliko literaturo. Naj lepše so o njih pisali Nemci: Ulrici, Gervinus, Rötcher in Vischer. August Wilhelm Schlegel ni samo v svojih: „Vorlesungen über dramatische Kunst und Literatur“ globokoumno razkladal Shakspeara, temoč tudi izvrstno preložil. Kolikor je meni znano, imamo iz Shakespearovih dram mi edinega kralja Leara v slovenščino prestavljenega po prezgoda umrlem Dragotinu Šauperlu, bivšem kaplanu laboške škofije. Rokopis hrani slov. dramatično društvo v Ljubljani. Shakespearovi nazori o svetu so skoz in skoz krščanski, zapaziš v njih lahko še dosti katoliških idej, znamenje: kako še je takrat katolicizem v angležkem narodu živel. Ulrici resnično piše: Shakespeare vereinigte die Grundelemente der mittelalterlichen Weltanschauung mit denen der neueren Zeit zu einem gediegenen Ganzen. Bei ihm ist weder wie bei Calderon, die subjektive Freiheit vom göttlichen Rathschlusse oder den objektiven Mächten der sittlichen Nothwendigkeit erdrückt, noch ist bei ihm, wie bei Göthe, das Recht der subjectiven Freiheit gleichsam zum Privilegium erhöht, sondern sittliche Nothwendigkeit und menschliche Freiheit stehen im organischen Gleichgewicht. D. T.

Literarni pogovori in odpisi.

J. P.

I.

Prijatelj! Ti želiš pesmico izdati, in če tudi pod kakim skromnim znamenjem, da Te svet brž ne spozná in kakor se bojiš, ne obsodi. Tvoj strah je sicer velik, a nij neopravičen; pesmica je majhena sicer stvarica, ali mnogo v sebi sodržuje: ona ima biti slika Tvojega srca, in šče vrh tega — svedočba Tvoje obrazovanosti. In če tudi vsega tega preje, nego si jo v natis poslal, morebiti nisi pretehtal, čutil si ipak pogibeljnost in bil providni otec svojemu pesenskemu detetu.

Skušnja daje nam obilo prilik k prosojenju našega sedanjega pesnikovanja, in zares skopi in hudobni bi bili, ako bi dobičke tega presledovanja drugim prikivali. Zato hočemo svoje opazke javnosti priobčevati v korist istim našim pesnikom, to je posebno mladim. Ne tajimo, da je to delo z ene strani nekoliko pohujšljivo, ker morebiti nektere plaši, z druge pak smo preverjeni, da je vsekako potrebno in po trdnem našem osvedočenju tudi hasnovito. Ka bi pa kedaj nenežni postali v

svoje sodbi, tega strahu naj se naši mili pesniki — in kdor je pesnik, ne more nego milega srca biti! — čisto in popolnoma znebijo; preveč smo si svesti svoje zadače, katero delimo z vrtnarji. Tem je naloga, mlade cvetice in sadike nežno in ljubeznivo trebiti in gojiti; kajti rahle koreninice zahtevajo skrbnega in ljubečega negovanja. In pri tem kako so te cvetice hvaležne! Kako one s svojim razcvitajočim posmehom, kakó s svojim sladkim vonjem povračajo oskrbniku obilne trude! In kakó se jih vrtnarju sree veseli, kedar ga gledajo iz lepo vredjenih gredic s svojimi svežimi (friškimi) in modrimi očmi! One se voljno udajejo njegovej roki, on njihovej vzajemnej ljubavi, in srečna sta obá!

Zató, prijatelj! ne obupaj, ako Tvoja pesmica nij šče zagledala belega sveta; daj jej na skrivnem rasti, daj je oskrbniku oddihljaja, dokler pride vrsta na njo, ako je — nenadejani mraz pred razvitom ne ulovi. In ko bi jo ulovil, saj je pravo pesniško sree gredica, iz ktere cvetlične klice nikdar ne pohajajo. V tolažbo pročtej moje prvo pisemce in vedi, da, če bi tudi Tvoja pesmica ostala pozabljena, založena (prezrena nikdar!), vsaj Ti ostaneš meni v enakem in vednem čislú. Zató mi, prijatelj, veruj ter se rano začni vaditi v potrpljivosti!

D r o b n o s t i.

Berači jahači.

Kdor život v velikih mestih pozna, temu niso berači v „fiakrih“ kaj novega, ali v amerianski deželi Č h i l i nahajajo se tudi berači na konjih, ki prosijo jahaje od dvora do dvora miloščne. Še le pred vrati raz konja stopajo, in z vso „eleganco“ stezajo roko prošé darú sebi in svojim konjem. To se godi ves dan; nobeden berač ne zapusti sedla, dokler ni dnevnega posla dovršil. Kako bi neki Slovenci takšnega berača sprejeli?

Kratki izreki slavnih mož stare povestnice.

Val. Orožen.

Agazikles, kralj macedonski, je trdil: „Kralj, ki je otec svojega naroda, telesne straže ne potrebuje“.

Agezilaj je enkrat dejal: „Kdor pohot ali zlo poželenje zaničuje, temu bude svoboda v plačilo“.

Sokrates govoreč enkrat o prekrasnem in ravno dovršenem poslopji nekega vladarja, dejal je: „Vse se rije videt novo poslopje, a nikdo vladarja“.

Vidé, kako se možje bez vse vojaške vednosti na vojskovodijske časti povišujejo, rekel je Antistenes: „More li pismo iz mule storiti konja“?

Listnica. G. Puk. v Rak. Prosimo natenjšega naslova pošte! Pod Vašim sedanjim nam nazaj pošilajo. Ali pak nazvestite pošto o naših pošilatih.

Izdajatelj i odgovorni urednik: Martin Jelovšek.

Tisk in založba Narodne tiskarne v Mariboru.